

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Srovnání dvojjazyčného a klasického
překladu vybraných děl Agathy Christie**

(Bakalářská práce)

2020

Magdaléna Pausová

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

**Srovnání dvojjazyčného a klasického
překladu vybraných děl Agathy Christie**

**A Comparison of Bilingual and Classic
Translations of Selected Works by Agatha
Christie**

(Bakalářská práce)

Autor: Magdaléna Pausová, Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, Dr.

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne

Podpis:

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Jitce Zehnalové, Dr. za její odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracování mé práce poskytla.

Anotace

Autor:	Magdaléna Pausová
Název česky:	Srovnání dvojjazyčného a klasického překladu vybraných děl Agathy Christie
Název anglicky:	A Comparison of Bilingual and Classic Translations of Selected Works by Agatha Christie
Vedoucí práce:	Mgr. Jitka Zehnalová, Dr.
Počet stran:	63
Počet znaků:	67 123

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá srovnáním dvojjazyčného a klasického překladu. Ty srovnávám také s jejich výchozími texty pomocí srovnávací analýzy. Analýzu provádím na dvou dílech Agathy Christie – *Cornwallská záhada* a *Vražda krejčovským metrem*. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je rozdělena do šesti kapitol, ve kterých se věnuji životu a dílu Agathy Christie, dvojjazyčné četbě, vybraným textům, překladatelům vybraných textů, teorii hlasu překladatele a čtenáři. Praktická část srovnává překlady z pohledu grafických parametrů, jako například počet řádků na stránkách dvojjazyčného vydání, slova na konci stránky dvojjazyčného vydání, pomlčky, kurzíva, uvozovky, a dále jazykové parametry, jako cizí jazyk v textu a nářečí. Hlavním cílem práce je zjistit, do jaké míry se liší dvojjazyčné a klasické překlady, a také který z nich reprodukuje originální výchozí text věrněji. Výsledky analýzy popisují jednotlivě u každého parametru v praktické části, poté souhrnně v závěru práce.

Klíčová slova: dvojjazyčné knihy, Agatha Christie, srovnávací analýza, literární překlad

Annotation

This thesis deals with the comparison of a bilingual and a classic translation. I compare these translations with their source texts as well using a comparative analysis. Two works by Agatha Christie were analysed – *The Cornish Mystery* and *The Tape-Measure Murder*. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part is divided into six chapters in which I deal with the life and work of Agatha Christie, bilingual books, the chosen texts, the translators of the chosen texts, the theory of the voice of translator and the reader. The practical part compares the graphic parameters of the translations, for example the number of lines on the pages of the bilingual books, the words at the end of pages in the bilingual books, dashes, italics, quotation marks, and linguistic parameters, such as foreign language in the text and dialect. The main aim of the thesis is to determine how much bilingual and classic translations differ and which one of these reproduces the original source text more faithfully. The results of the analysis are described individually for each parameter in the practical part, then collectively in the summary of the thesis.

Key words: bilingual books, Agatha Christie, comparative analysis, literary translation

Seznam použitých zkratek

VT	výchozí text
CT	cílový text
apod.	a podobně

OBSAH

Anotace.....	5
Seznam použitých zkratk	7
ÚVOD.....	10
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1.1 Život a dílo Agathy Christie	11
1.2 Dvojazyčné knihy	11
1.3 Představení analyzovaných děl	12
1.4 Překladatelé.....	13
1.5 Hlas překladatele.....	14
1.6 Čtenář.....	15
2 METODOLOGIE	17
3 PRAKTICKÁ ČÁST	19
3.1 Počet řádků na stránkách dvojazyčného vydání	19
3.2 Slova na konci stránky dvojazyčného vydání.....	20
3.3 Pomlčky	22
3.4 Kurzíva.....	32
3.5 Uvozovky.....	36
3.6 Cizí jazyk v textu	38
3.7 Nářečí, obecná čeština	40
3.8 Interpunkční znaménka.....	42
3.8.1 Dvojtečky.....	42
3.8.2 Středníky	45
3.8.3 Tři tečky	47
3.8.4 Otazníky a vykřičníky	48
3.9 Hranice vět.....	50
ZÁVĚR.....	56
SUMMARY	58

POUŽITÁ LITERATURA.....	60
PŘÍLOHY	62

ÚVOD

Agatha Christie patří k neodmyslitelným osobnostem detektivního žánru. Díky nespočtu propracovaných děl je označována za „královnu detektivek“. Její knihy dodnes patří k nejčtenějším svého druhu a dočkaly se také nejrůznějších filmových a seriálových zpracování. Za úspěchem jakéhokoliv díla v cizích zemích však stojí hlavně vhodný a zdařilý překlad, ve kterém se odrazí styl samotného spisovatele. Je důležité si uvědomit, že v překladu se vždy reflektují také vlastní myšlenky a postupy každého překladatele. Munday tvrdí, že překladatel při převodu textu do jiného jazyka „vytváří něco nového lehce jiným hlasem“¹ (2008, s. 14²). Proto je důležité se na tento proces a jeho výsledek zaměřit podrobněji, například v podobě analýzy.

Cílem této bakalářské práce je vytvořit srovnávací analýzu, která se zaměřuje na srovnání klasických a dvojjazyčných verzí překladu děl Agathy Christie. Touto analýzou se budu snažit potvrdit hypotézu, že dvojjazyčná vydání knih viditelně kopírují výchozí texty. Ve své bakalářské práci analyzuji detektivní příběhy *Cornwallská záhada* a *Vražda krejčovským metrem*. Klasický překlad povídky *Cornwallská záhada* vytvořila Michala Marková a ve dvojjazyčném vydání příběh přeložil Lukáš Houdek. U povídky *Vražda krejčovským metrem* se o překlad klasický zasloužil Jan Zábrana, překlad dvojjazyčný pak vytvořila Jiřina Zachová.

Můžeme předpokládat, že dvojjazyčná vydání knih jsou určena především méně pokročilým uživatelům jazyka a mají za úkol čtenářům napomoci při čtení anglické literatury a určitým způsobem je navádět. Proto se ve své analýze zaměřuji zejména na grafické prvky, jako je kurzíva, hranice vět, interpunkční znaménka apod., podle kterých se čtenář může v textu orientovat. Jsou jasným ukazatelem toho, nakolik si jsou texty v širokém měřítku podobné a nakolik se liší. Tyto prvky vyhledávám také v překladu klasickém a snažím se zjistit, který typ překladu se ve větším počtu případů shoduje s výchozím textem.

¹ Původní znění: “creating something new with a subtly distinct voice”

² Není-li uvedeno jinak, překlady citovaných zdrojů jsou vlastní překlady.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Život a dílo Agathy Christie

Agatha Christie, vlastním jménem Agatha Mary Clarissa lady Mallowanová, rozená Millerová, se narodila 15. září 1890 ve městě Torquay ve Spojeném království. Byla anglická autorka oblíbených kriminálních příběhů a detektivek. Rodiče Frederick Alvah Miller a Clarisa Margaret Boehmer jí poskytli domácí vzdělání a roku 1906 odjela do Francie studovat hudbu a zpěv. Za první světové války pracovala jako všeobecná sestra, kde nabyla znalostí o jedech, kterých pak využívala při psaní svých příběhů (www.agatha.cz).

Agatha Christie byla velmi kreativní již od mládí, uvažovala také o hudební kariéře, ale od té nakonec kvůli své povaze upustila (Christie 1977, s. 181). Na přání matky navštěvovala v dospívání dívčí školu v Torquay, kde byly její slohy kritizovány pro přílišnou fantazii a odbíhání od tématu (Christie 1977, s. 165). Avšak právě pro komplexitu a originalitu svých příběhů je jednou z nejžádanějších a nejčtenějších autorek vůbec. Podle statistiky UNESCO je nejprekládanější autorkou na světě, za ní se pak řadí Jules Verne a William Shakespeare (Index Translationum).

1.2 Dvojjazyčné knihy

Dvojjazyčné knihy, nebo také zrcadlové knihy, jsou knihy, které obsahují na jedné straně text v originálním jazyce a na straně protější totožný text přeložený do jiného jazyka. Tato vydání knih jsou určena především pro čtenáře, kteří by si rádi přečetli cizojazyčnou knihu, ale nejsou si zatím natolik jistí svou úrovní daného jazyka. Takto mají k dispozici text také v jazyce, kterému rozumí, a případné nesrovnalosti či kontext si mohou kdykoliv objasnit a dohledat.

Vzhledem k tomu, že tyto knihy obsahují jak text v jednom jazyce, tak jeho překlad do jazyka druhého, je kvalita překladu velmi důležitým faktorem (Semingson, Pole a Tommerdahl 2014). „Aby byl záměr příběhů předán co nejvěrohodněji a co nejpřirozeněji, je nutné věnovat zvýšenou pozornost prvkům jako jsou idiomy, humor,

kultura a syntax“³ (Hadaway a Young 2013, citováno v Semingson, Pole a Tommerdahl 2014).

Dá se předpokládat, že hlavní funkcí dvojjazyčných vydání je poskytovat čtenáři oporu při četbě cizojazyčných textů. Pravděpodobně však nejsou určena úplným začátečníkům, jelikož se nejedná o zjednodušené texty, nýbrž o původní znění příběhů a jejich překlad. U těch pak můžeme očekávat, že ve snaze poskytnout čtenáři oporu se budou snažit „kopírovat“ originální text – tedy užívat podobných grafických prostředků, segmentovat shodně text apod. V mé analýze se snažím zjistit, zda je tomu skutečně tak, jaké tendence u dvojjazyčných vydání převládají, jak moc jsou překlady shodné se samotným výchozím textem, ale také s klasickým překladovým vydáním.

1.3 Představení analyzovaných děl

Ke své analýze jsem si vybrala dvě povídky Agathy Christie. První povídkou je *Vražda krejčovským metrem* vydaná roku 1950, kde je hlavní postavou a detektivem slečna Jane Marplová. Tato postava se poprvé objevila v povídce *Úterní klub* z roku 1927 a sama Christie uvedla, že tvorbu postavy výrazně ovlivnila její babička, ačkoliv slečna Marplová byla větší puntičkář, než kdy byla její babička (www.agathachristie.com).

Vražda krejčovským metrem je povídka vyprávějící příběh paní Spenlowové, která je nalezena zavražděná ve svém domě. Byla uškrtna právě v době, kdy jí měla přijít vzít míry na šaty švadlena, slečna Polittová. K vyšetřování je povolán komisař Palk, plukovník Melchett a také inspektor Slack, ale protože byla vyslýchána i slečna Marplová, ke které se vždy donese spousta informací, stane se součástí vyšetřování. Přes prvotní podezírání manžela zemřelé, pana Spenlowa, a mladíka, Teda Gerarda, se slečna Marplová dobere ke skutečnému vrahovi pomocí obyčejného špendlíku. Ten totiž prokáže, že skutečným viníkem je slečna Polittová, švadlena paní Spenlowové. Jejím důvodem k vraždě byla křivda z minulosti, kterou se rozhodla vyřešit tím, že omotala

³ Původní znění: „the ways that idioms, humor, culture, and syntax are expressed across languages requires special attention so that the *intent* of the story is communicated as naturally and accurately as possible“

oběti kolem krku krejčovský metr, ale v domě po sobě omylem zanechala důkaz – krejčovský špendlík.

Druhou povídkou je *Cornwallská záhada*. Ta byla vydána v roce 1974 a objevuje se v ní proslulý detektiv Hercule Poirot, ačkoliv celý příběh vypráví jeho pomocník Hastings. Postava Hercula Poirota byla poprvé vytvořena Agathou Christie v roce 1916, ale světu byla představena až o čtyři roky později v jejím prvním detektivním románu *Záhada na zámku Styles*.

Povídka *Cornwallská záhada* vypráví příběh vystrašené paní Pengelleyové, která s obavami vypráví Poirotovi, že se ji její manžel pokouší otrávit. Když je další den paní Pengelleyová zavražděna, rozhodne se Hercule Poirot vraha najít. Přestože většina lidí z vraždy podezírá jejího manžela, doktora Pengelleyho, promluví si detektiv i s doktorem oběti, panem Adamsem, s její neteří, slečnou Fredou Stantonovou, a se snoubencem slečny Stantonové, Jacobem Radnorem. Po tom, co je z vraždy obviněn manžel zemřelé, se však Poirotovi podaří dostat pod povrch celého případu a zjistit, že za smrt paní Pengelleyové byl zodpovědný snoubenec její neteře. Motivem vraždy byly peníze manželů Pengelleyových, které by jejich neteř zdělila.

1.4 Překladaelé

V klasickém vydání se o překlad povídky *Vražda krejčovským metrem* postaral Jan Zábrana. Byl to básník, prozaik, editor a překladatel především z angličtiny a ruštiny. Narodil se roku 1931 a od roku 1955 se věnoval překladatelské činnosti, a to hlavně v oblasti poezie a prózy. Z amerických autorů se zaměřil na tvorbu beatníků, překládal především knihy A. Ginsberga nebo L. Ferlinghettiho. Oblíbil si také překlad autorů detektivního žánru včetně A. Christie nebo A. C. Doylea. V překladech z ruštiny se pak soustředil na tvůrce jako I. Babel nebo I. Bunin. Jan Zábrana zemřel roku 1984 v Praze (www.obecprekladatelů.cz).

Povídku ve dvojjazyčném vydání přeložila Jiřina Zachová. Věnuje se dvojjazyčným překladům pro nakladatelství Garamond, celkově však na svém kontě nemá mnoho prací. V oblasti dvojjazyčných knih překládá především Agathu Christie, podíl měla například na souborech povídek *Temně / In a Glass Darkly*, *Už vám nic neschází? / Have You Got Everything You Want?* nebo *Případ rozladěného manžela / The*

Case of the Discontented Husband. Mimoto také přeložila dvě pohádkové knihy *Keltské pohádky / The Celtic Fairy Tales* a *Anglické pohádky / English Fairy Tales*, které zkompletoval Joseph Jacobs (www.databazeknih.cz).

O překlad povídky *Cornwallská záhada* v klasickém vydání se zasloužila Michala Marková. Narodila se roku 1974 v Praze a nejprve se věnovala překladům z francouzštiny, ale později přešla také na překládání z jazyka anglického. Nejčastěji dostává zakázky z nakladatelství Argo, mezi její nejvýznamnější překlady patří *Hra o trůny* nebo *Oheň a krev* (G. R. R. Martin), z detektivních žánrů se věnuje hlavně knihám Dana Browna (www.databazeknih.cz). Marková je ale také významnou překladatelkou knih pro děti a mládež například *Jak být holkou* (H. Longová) a *Jak být klukem* (J. Dawson), za které získala v roce 2016 Zlatou stuhu za literaturu faktu pro děti a mládež. Zasloužila se o dvojjazyčný překlad knihy *Malý princ / Le petit prince* (A. de Saint-Exupéry). Roku 2003 byla také oceněna Tvůrčí odměnou v rámci ceny Josefa Jungmanna udělované Obcí překladatelů za překlad knihy *Dáma, která měla ráda čisté záchodky* (J. P. Donleavy) (www.novinky.cz).

Ve dvojjazyčné verzi povídku přeložil Lukáš Houdek. Ten, stejně jako Zachová, nemá na svém překladatelském kontě mnoho děl, ale stejně tak se věnuje především dvojjazyčným vydáním pro nakladatelství Garamond. Kromě několika povídek Agathy Christie přeložil dvojjazyčně například *Příběhy ze Shakespeara / Tales from Shakespeare* (převyprávěli Charles a Mary Lambovi) nebo *Na konci duhy / At the Rainbow's End* (J. London). U klasických vydání se zabýval hlavně dílem autorky V. Schwabové (bibliografická databáze NK ČR).

1.5 Hlas překladatele

Při srovnávání několika překladů je důležité si uvědomit, že každý překladatel má svůj vlastní styl a používá své ověřené překladatelské strategie. A právě proto je samozřejmé, že překlady vytvořené různými překladateli se budou v mnoha ohledech lišit, a to zejména když jde o rozdíl mezi dvojjazyčným a klasickým překladem.

Theo Hermans se domnívá, že v překládaném textu se vždy nachází více než jeden hlas, a ačkoliv není na první pohled tento další hlas zřejmý, ani tak by neměl být přehlížen. Hermans tento „druhý“ hlas nazývá hlasem překladatele, který podle něj

v překladu vždy z části zůstane, protože si pokládá otázku: „Čí hlas přesně k nám přichází, když čteme přeložený text?“⁴ (1996, s. 26–27). Je ale možné, že při srovnání dvou překladů, které mají výrazně rozdílnou funkci, bude z jednoho textu vystupovat hlas překladatele výrazněji než z textu druhého. Takovou situaci můžeme předpokládat u překladu dvojjazyčného, kde jsou vyšší požadavky na shodu s VT a jeho estetická funkce je odsunuta do pozadí. Naopak u klasického překladu by se mělo podle Levého dbát na normu reprodukční, tedy věrnost vůči VT, a normu „uměleckosti“, tedy požadavek krásy (1998, s. 88). Levý tvrdí, že obě tyto normy jsou u překladu „nepostradatelné“ (1998, s. 89).

1.6 Čtenář

U dvojjazyčných vydání knih je ještě důležitější myslet na čtenáře než u klasických překladů. Jak tvrdí Levý, „překladatel musí počítat se čtenářem, pro kterého překládá“ (1998, s. 52). V případě dvojjazyčných knih se můžeme domnívat, že náš čtenář je člověk, který se snaží zlepšit ve svých znalostech cizího jazyka a doufá, že překlad, který se nachází na zrcadlové straně, mu napomůže v pochopení textu. Přestože v překladu nenalezne protějšek každého individuálního slova, překladatel by měl při procesu překládání vždy myslet na to, že se čtenář bude na překlad obracet pro reference a bude se na něj spoléhat. Proto by měl překladatel cílový text přizpůsobit potřebám takového čtenáře, mělo by být jednoduché se v překladu vyznat a zorientovat.

Podle článku na internetovém portálu Help for English se však dvojjazyčné knihy pro zlepšení jazyka příliš nedoporučují. Autor Marek Vít ve svém článku *Zjednodušená četba* zmiňuje, že pro studenty nejsou tato vydání vhodná, protože se jedná o nezjednodušené texty, které stylem, gramatikou ani slovní zásobou neodpovídají jejich potřebné úrovni. To pak způsobuje, že se nesoustředí na anglický text jako takový, ale nutí je číst pouze překlad, což nijak nezlepšuje schopnost četby v cizím jazyce. Vít dále přirovnává dvojjazyčné knihy k filmům s českými titulky: „Je to potom podobné jako dívat se na film s českými titulky – člověk přestane vnímat angličtinu a snažit se jí

⁴ Původní znění: „Exactly whose voice comes to us when we read translated discourse?“

rozumět a jen čte a čte české titulky.“ Raději doporučuje zjednodušenou četbu, tedy knihy, které jsou upraveny a zjednodušeny dle jednotlivých úrovní pokročilosti v jazyce. (www.helpforenglish.cz).

Zjednodušená četba je úspěšná i mezi samotnými čtenáři. V diskuzním fóru *Knihy v angličtině pro jazykového břídila* na internetových stránkách Databáze knih několik uživatelů doporučuje pro začátečníky v angličtině spíše zjednodušenou četbu než dvojjazyčnou. Například uživatelka Leiha radí: „Zrcadlovky bych vůbec nedoporučila, protože svádí k čtení v češtině a ve výsledku spíš uškodí, než pomůžou.“ Najdou se však i tací, kteří dvojjazyčné knihy doporučují, protože se díky nim člověk v cizojazyčném textu neztrácí a nemusí si pomáhat slovníkem (www.databazeknih.cz).

Vezmeme-li v potaz předchozí předpoklad, že překladatel musí myslet i na svého cílového čtenáře, můžeme očekávat, že to bude případ také dvojjazyčných knih a překlady v nich obsažené budou uzpůsobeny jeho potřebám.

2 METODOLOGIE

Mým cílem je zjistit, do jaké míry se liší dvojjazyčné překlady od překladů klasických, proto jsem zvolila dva příběhy, které vyšly ve dvojjazyčném i klasickém vydání, a o každý překlad se postaral jiný překladatel. Překlady srovnávám i s jejich původními výchozími texty. Při analýze jsem se vždy zaměřila na jeden parametr a sledovala, jak se projevuje ve VT a k jakým změnám pak dochází ve všech CT.

Pro analýzu jsem zvolila následující parametry: počet řádků na stránkách dvojjazyčného vydání, slova na konci stránky dvojjazyčného vydání, pomlčky, kurzíva, uvozovky, cizí jazyk v textu, nářečí a obecná čeština, interpunkční znaménka a hranice vět. Volba parametrů se řídila záměrem práce, proto se parametry týkají především grafické podoby textů, která je pro srovnání dvojjazyčných vydání s klasickými nejrelevantnější. U všech parametrů pracuji s celými texty povídek, jejichž délky jsou uvedeny v tabulkách s metadaty v příloze práce. Texty analyzuji postupně podle uvedených parametrů, zjištěné výsledky vyhodnocuji slovně a graficky. Příklady uvádím v tabulkách, které pomocí čísel stran odkazují na konkrétní místo v příslušném vydání. Procenta v grafech jsou vždy zaokrouhlena na dvě desetinná místa.

Pro celkovou kvantifikaci textového materiálu jsem se rozhodla brát jako měřítko počet řádků na stránce. Z toho se dá lehce usoudit, zda při překladu do češtiny dochází spíše k ubírání nebo přidávání textového materiálu, nebo zda se překladatel snaží držet VT a dodržovat přibližně stejný počet textových jednotek.

S předchozím parametrem úzce souvisí slova na koncích stran. Analyzuji, zda se shodují slova či věty na konci anglické a české stránky, což je důležité kritérium z pohledu čtenáře, pro kterého je podstatné, aby se text na obou stranách shodoval. Lomítkem v tabulkách pak naznačuji rozdělení strany.

Pomlčky jsou poměrně častým jevem vyskytujícím se v těchto povídkách. Proto zjišťuji, jakým způsobem je k jejich převodu přistupováno – zda se jedná o jednotný postup, či zda jsou v textu řešeny individuálně a rozdílně.

Anglické texty často používají kurzívu ke zvýraznění určitých výrazů, což český jazyk může realizovat jinak, například vypuštěním kurzívy a umístěním zdůrazněné části do rématu. Analyzuji tedy tento parametr a snažím se zjistit, zda je kurzíva v překladech zachována, či zda je naznačena jiným způsobem.

Uvozovky bývají obecně v textech dodržovány podle úzu každého jazyka. Zde sleduji, zda docházelo k odklonu od úzu v důsledku zachování podobnosti VT a CT ve dvojjazyčném vydání.

Vzhledem k tomu, že hlavní postavou v povídce *Cornwallská záhada* je detektiv Hercule Poirot, který je Belgičan působící v Anglii, je podstatné analyzovat cizí jazyk vyskytující se v textu. Sleduji, jakým způsobem k cizím výrazům oba překlady přistupují.

V textech se vyskytují také netradiční nářečí a nespisovné výrazy, ke kterým každý překladatel přistupuje rozdílně. Zjišťuji, zda byly tyto výrazy ponechány v nářečí i ve všech CT.

Interpunkční znaménka jsou výraznými grafickými prvky, které na první pohled ukazují, zda si jsou výchozí a cílové texty podobné. Díky nim se dá také určit, zda je změněn význam věty. Konkrétně zjišťuji převod dvojtečky, středníku, tří teček, otazníku a vykřičníku.

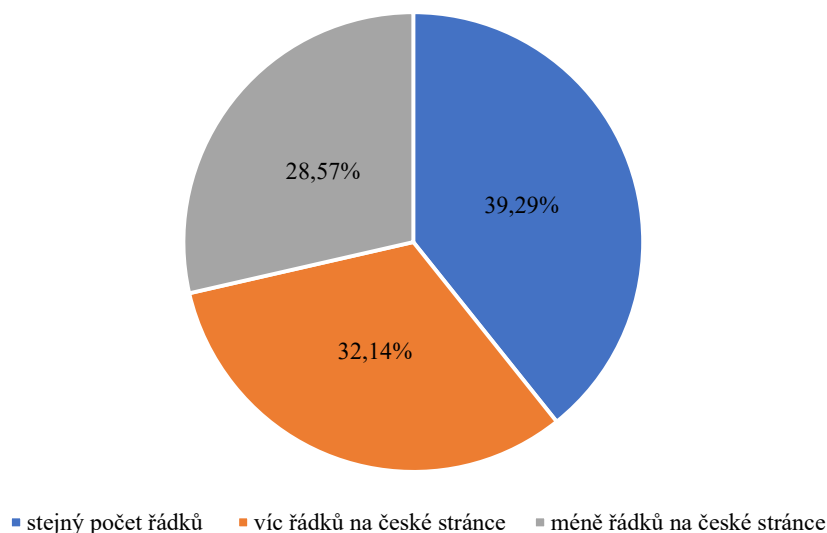
Posledním parametrem, který analyzuji, jsou hranice vět. Ty jsou pro dvojjazyčné vydání velmi důležité, protože čtenář může číst knihu větu po větě a nedodržování stejných hranic vět v CT jako VT pro něj může být problematické.

V závěrech práce uvádím celkové vyhodnocení rozdílů mezi dvojjazyčnými a klasickými překlady.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

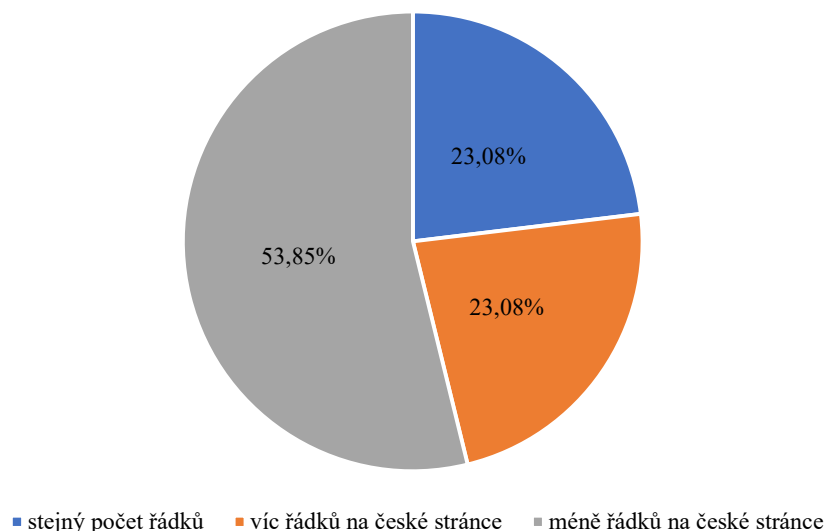
3.1 Počet řádků na stránkách dvojjazyčného vydání

Ve dvojjazyčném vydání povídky *Cornwallská záhada* je evidentní tendence počet řádků nezvyšovat ani nezmenšovat. V 39,29 % z celkového počtu stran je počet řádků na stránce s originálním a přeloženým textem stejný. Procento stran, kde se počet řádků liší, je pak poměrně podobné. V případě vyššího počtu řádků na stránce s českým překladem než na stránce s výchozím textem se jedná o 32,14 % a nižší počet řádků na stránce české oproti anglické je v 28,57 %. V **Grafu 1** je znázorněn poměr počtu řádků v povídce *Cornwallská záhada*.

Graf 1: Počet řádků – *Cornwallská záhada*

Velmi rozdílná je pak situace v povídce *Vražda krejčovským metrem*. Tam dochází v 53,85 % k ubírání řádků na stránce s českým překladem. V případě vyššího počtu řádků u českého překladu a stejného počtu řádků na obou stranách se pak jedná o stejné číslo, 23,08 %. Tento rozdíl oproti *Cornwallské záhadě* může být důsledkem toho, že při překladu je užito jiných strategií, a proto dochází v mnoha výrazech ke komprimaci a tím také k nižšímu počtu řádků než ve VT. Detailnější příčiny by stály za další zkoumání, já se však soustředím na celkové tendence. V **Grafu 2** je znázorněn poměr počtu řádků v povídce *Vražda krejčovským metrem*.

Graf 2: Počet řádků – *Vražda krejčovským metrem*

Z těchto výpočtů je zjevné, že u dvojjazyčných vydání knih se tendence ke shodnému segmentování VT a CT na stránky realizuje různými způsoby. Záleží to na konkrétním překladateli a jeho individuálním přístupu k překladu, případně na požadavcích zadavatele.

3.2 Slova na konci stránky dvojjazyčného vydání

S předchozí kapitolou souvisí také to, jaké věty či slova se nachází na koncích stránek a zda jsou tyto hranice dodržovány v překladu v souladu s VT a výchozím rozdělením.

Na koncích stránek se v obou povídkách vyskytují v převážné většině dokončené věty, tedy věty, které nepokračují na další stranu. Lze tak učinit pouze v případě, kdy je na konci strany zároveň konec odstavce, protože věta zakončující odstavec se na rozdíl od vět uvnitř odstavce nemusí rozprostírat po celé šířce strany. U povídky *Cornwallská záhada* se jedná o 67,86 %, u povídky *Vražda krejčovským metrem* o 69,23 % všech stran. Když je ale věta rozdělena, nastává zde problém, zda je věta rozdělena stejným způsobem ve VT a CT (a to i na úkor ztráty přirozenosti CT) tak, aby měl čtenář oporu v české větě, nebo zda se jedná spíše o srozumitelný a nenucený překlad.

V případě povídky *Cornwallská záhada* je to 9 stran, kde je věta rozdělena a pokračuje na straně další. Je několik způsobů, jakými jsou věty rozděleny. Pokud

předpokládáme, že dvojjazyčná vydání mají především poskytovat oporu čtenáři, pak je nejlepším řešením, když jsou na koncích stran slova stejného významu, jako v příkladu 1.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
1	<i>She was / silly about him!</i>	86, 88	<i>Byla / do něj dočista zfamfrněná!</i>	87, 89

Dále se může jednat o stejnou větu, která je však rozdělena na jiném místě.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
2	<i>She was worse after any / food he gave her – but I'm sure [...]</i>	84, 86	<i>Po každém jídle, / které jí přinesl, jí sice bylo hůř, ale jsem si jistá [...]</i>	85, 87

Může ale také dojít k rozdělení jiné věty, což může být pro čtenáře nezběhlého v anglickém jazyce matoucí, jelikož se jedná o dvě různé věty, které by si mohl zaměnit.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
3	<i>But I can tell you one thing: I'm going to keep my mouth shut about what I do / know. Let sleeping dogs lie.</i>	90, 92	<i>Jednu věc vám ale povědět můžu: o tom, co vím, budu mlčet. Nač zbytečně kalit / vodu.</i>	91, 93

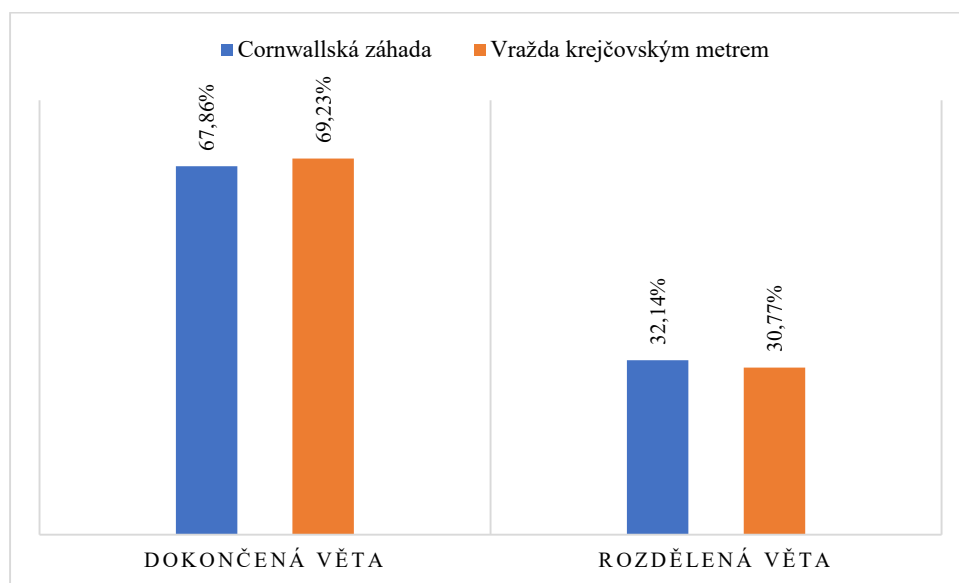
Situace v povídce *Vražda krejčovským metrem* jsou velmi podobné, ačkoliv se zde nevyskytují rozdělení, která by byla v souladu s výchozí větou. Vyskytují se rozdělení v rámci stejné věty, ale nikoliv na totožném místě, viz příklad 4.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
4	<i>[...] and in addition thumped upon / the panels of the door.</i>	8, 10	<i>[...] a k tomu ještě zabouchala na rám / dvěří.</i>	9, 11

Jsou zde také rozdělené dvě různé věty.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
5	<i>Don't think she was mixed up in it, do / you, sir? Spenlow, you know, was one of those [...]</i>	26, 28	<i>Nedomníváte se, že v tom mohla být namočená? Pan / Spenlow, víte, byl jedním z těch [...]</i>	27, 29

V **Grafu 3** můžeme vidět srovnání mezi dokončenými a rozdělenými větami obou povídek.

Graf 3: Věty na koncích stran

Je pravděpodobné, že v době, kdy překladatel pracoval na překladu, ještě nevěděl, jak bude text na stránkách rozdělen. To je práce sazeče, který rozděluje přeložený text na stránky, tudíž by bylo ideální, kdyby spolupracoval u dvojjazyčných vydání s překladatelem, aby se překlad co nejvíce podobal originálu. Bohužel v tomto ohledu je u dvojjazyčných knih kvalita překladu snižena na úkor grafické podoby knihy.

3.3 Pomlčky

V klasickém překladovém vydání povídky *Cornwallská záhada* ve většině případů zůstala původní pomlčka nezměněná, byla tedy v překladu ponechána na stejném místě jako ve VT. Jedná se o 82,81 % z celého užití pomlček, viz příklad 6.

	VT	Str	CT klasický	Str
6	<i>Proceed, madame, I beg of you – proceed.</i>	60	<i>Pokračujte, madam, já vás prosím – pokračujte.</i>	40

V dalších případech byla pomlčka nahrazena jiným grafickým prostředkem. Je to pravděpodobně z toho důvodu, že použití pomlčky by bylo v českém textu redundantní. Nejčastěji byla použita v překladu čárka, a to v 10,94 %.

	VT	Str	CT klasický	Str
7	<i>Yet, ordinarily, a women will accuse anyone in the world – but not her husband.</i>	72	<i>Ano, obyčejně žena obviní kohokoliv na světě, jen svého manžela ne.</i>	45

Dalším nejčastějším způsobem nahrazení pomlčky bylo zakomponování výrazu odděleného pomlčkou přímo do věty bez použití jakékoliv interpunkce. Jedná se o 4,69 %. V příkladu 8 můžeme vidět, že pomlčka zde nemá zvlášť důležitý význam a její použití v překladu by bylo redundantní.

	VT	Str	CT klasický	Str
8	<i>He may have something – up the sleeves, as you English say.</i>	104	<i>Možná má něco v rukávech, jak říkáte vy Angličané.</i>	53

Pouze v jednom případě byla pomlčka nahrazena dvojtečkou, to dělá 1,56 % z celkového počtu pomlček (příklad 9).

	VT	Str	CT klasický	Str
9	<i>But I put it to you – what good is that?</i>	92	<i>Ale vezměte si to takhle: k čemu by to bylo?</i>	50

Navíc se také v překladu vyskytuje 5 pomlček, které ve VT nebyly.

	VT	Str	CT klasický	Str
10	<i>My husband's a dentist, M. Poirot, and nothing would do but he must have a smart girl, as he said, with bobbed hair and a white overall, to make his appointments and mix his fillings for him.</i>	66	<i>Můj muž je zubař, monsieur Poirote, a – nedá se nic dělat – jednoduše musí zaměstnávat šikovné děvče, jak on sám říká, s drdolem a v bílém plášti, aby mu objednávalo pacienty a míchalo amalgam.</i>	43
11	<i>She made up her mind she would be, and then she was.</i>	86	<i>Usmyslela si, že jí bude zle – tak jí zle bylo.</i>	48
12	<i>But you see, she –</i>	86	<i>Jenže ona – víte –</i>	49
13	<i>Well, well, we must keep our word.</i>	112	<i>Tak tedy – slovo držet musíme.</i>	56

Ve dvojazyčném vydání je nakládání s pomlčkou poněkud různorodější.

Ponechána na stejných místech jako ve VT je pouze ve větší polovině případů, jde o 54,69 %, viz příklad 14.

	VT	Str	CT dvojazyčný	Str
14	<i>Proceed, madame, I beg of you – proceed.</i>	60	<i>Pokračujte, madam, prosím – pokračujte.</i>	61

Poměrně častým jevem, který je ve dvojazyčné verzi použit v 21,88 %, jsou tři tečky namísto pomlček. Tato forma interpunkce se v klasickém překladu nenachází vůbec a na místech, kde je ve dvojazyčném vydání užito tři teček, je ve vydání klasickém vždy ponechána pomlčka.

	VT	Str	CT dvojazyčný	Str
15	<i>Well, I thought – that is – you see –</i>	60	<i>No, myslela jsem... tedy, vlastně... abyste rozuměl...</i>	61

Dalším nejčastějším způsobem nahrazení pomlčky je ve dvojjazyčné verzi vložení čárky do věty, a to v 10,94 %.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
16	<i>She was worse after any food he gave her – but I'm sure it was only from thinking about it.</i>	84, 86	<i>Po každém jídle, které jí přinesl, jí sice bylo hůř, ale jsem si jistá, že to byla pouhá sugesce.</i>	85, 87

V pěti případech, které tvoří z celkového počtu 7,81 %, je pomlčka vynechána zcela a není nahrazena jinou formou interpunkce.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
17	<i>Or – to have them proved right?</i>	72	<i>Nebo snad abych je potvrdil?</i>	73

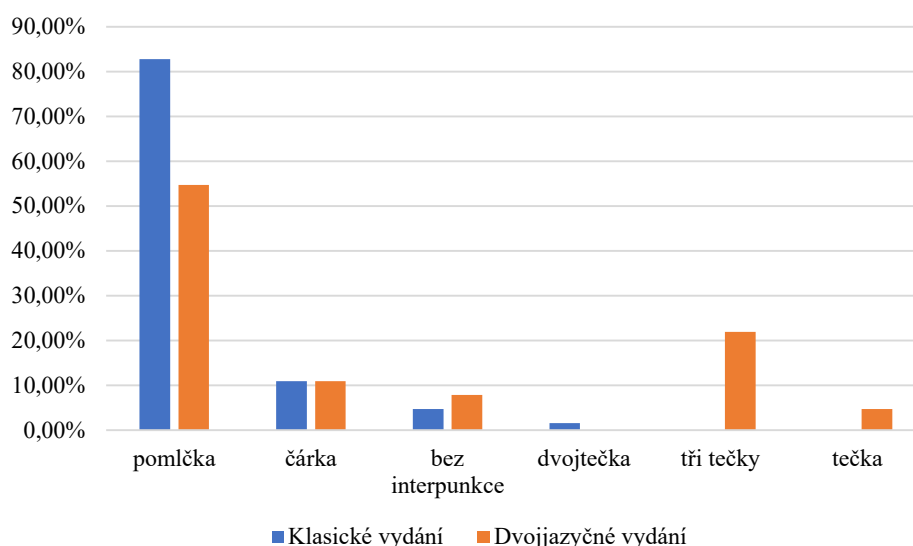
Pouze třikrát pak byla v překladu namísto pomlčky použita tečka, tedy v 4,69 %.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
18	<i>But you do read of such things happening – and the poor souls suspecting nothing.</i>	62	<i>Ale člověk se dočte, že se takové věci skutečně stávají. A ty nebohé duše přitom vůbec nic netuší.</i>	63
19	<i>That's true – anything's better than this wearing uncertainty.</i>	62	<i>To je pravda. Cokoliv bude lepší než tahle vyčerpávající nejistota.</i>	63
20	<i>This town's a hotbed of gossip – a lot of scandal-mongering old women get together and invent God knows what.</i>	80	<i>Tohle město je semeniště drbů. Sejde se tu spousta starých klepen a navymýšlejí si bůhvíco.</i>	81

A dále i ve dvojjazyčné verzi můžeme najít 5 situací, kdy byla do překladu vložena pomlčka, aniž by se nacházela ve VT.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
21	<i>Wicked it is, the way they write things, until the family could never hold up their heads again.</i>	60	<i>To, jak o věcech píší, je nestydaté – všichni rodinní příslušníci aby pak navěky chodili se skloněnou hlavou.</i>	61
22	<i>Your niece, now, has she any money of her own?</i>	68	<i>Vaše neter – disponuje nějakými vlastními prostředky?</i>	69
23	<i>He is as obstinate as a pig, that one.</i>	82	<i>Ten je ale umíněný – jako vepř.</i>	83
24	<i>It is a thing to make pity, the cheap English bed!</i>	82	<i>Něco, nad čím si nelze nepostesknout – laciné anglické lože!</i>	83
25	<i>You explained to her aunt that, to allay the suspicions of her husband, you had to pretend to pay court to the niece.</i>	108	<i>Vysvětlil jste tetě, proč musíte předstírat, že se dvoříte její neteri – abyste otupil podezření manžela.</i>	109

Můžeme tedy vidět, že v rámci užití pomlček není ve dvojjazyčné verzi překladu snaha udržet je ve větách stejným způsobem. Naopak mnohem podobnější VT je v tomto ohledu překlad klasický. Srovnání převodu pomlček je znázorněno v **Grafu 4**.

Graf 4: Převod pomlček – Cornwallská záhada

V klasickém překladovém vydání povídky *Vražda krejčovským metrem* bylo nejčastějším způsobem ponechání pomlčky na stejném místě, a to v 67,19 %, viz příklad 26.

	VT	Str	CT klasický	Str
26	<i>Oh, no, of course, it's Thursday – Gladys's day out.</i>	8	<i>No jo, on je vlastně čtvrtek – to má Gladys volno.</i>	190

Ve 12,5 % byla pomlčka bez interpunkce zakomponována do věty. Z příkladu 27 ale můžeme vidět, že ve VT byla pomlčka užita za účelem zdůraznění *on the spot*, avšak v CT se nám toto zdůraznění vytrácí. V příkladu 28 je naopak pomlčka vhodně nahrazena spojkou *a*, která v české větě na tomto místě působí mnohem přirozeněji.

	VT	Str	CT klasický	Str
27	<i>Didn't you find any clues, Inspector – on the spot?</i>	38	<i>Našel jste na místě nějaké stopy, pane inspektore?</i>	199
28	<i>That's where that jewel robbery was – emeralds – worth a packet.</i>	26	<i>A právě tam totiž kdysi došlo ke krádeži klenotů – byly to smaragdy a měly obrovskou cenu.</i>	196

Dále byla namísto pomlčky použita čárka, jedná se o 7,81 %. U příkladu 30 si můžeme všimnout, že s čárkou (původně ve VT pomlčka) bylo v CT nakládáno jako s klasickým ukončením přímé řeči, avšak ve VT měla pomlčka naznačit náhlé ukončení promluvy, což se do českého překladu nepromítlo.

	VT	Str	CT klasický	Str
29	<i>But – my dear lady – what can possibly have given rise to such an idea?</i>	42	<i>Ale probůh, vážená slečno, jak je mohlo něco takového vůbec napadnout?</i>	200
30	<i>‘She mightn’t have known –’ and received a pitying smile in reply.</i>	34	<i>„Služka to nemusela vědět,“ řekl inspektor poněkud nejistě, ale slečna Marplová ho místo odpovědi obdařila jen shovívavým úsměvem.</i>	198

Tečka se objevila jen v pár případech, které tvoří 4,69 %.

	VT	Str	CT klasický	Str
31	<i>That domestic-service job where the deceased started her career – Sir Robert Abercrombie’s place.</i>	26	<i>Jde o ten dům, kde zavražděná kdysi dávno, ještě zamlada sloužila. Byl to dům sira Roberta Abercombieho</i>	196

Poněkud zvláštní je nahrazení pomlčky závorkou (viz příklad 32), ale v této konkrétní větě je to vhodné překladatelské řešení, které nijak nenarušuje strukturu věty. Jelikož jsou začátek a konec závorky počítány jako dva znaky, započítala jsem je tak také do celkového počtu převodu pomlček, ze kterého pak tvoří 3,13 %.

	VT	Str	CT klasický	Str
32	<i>Miss Marple, that sweet-faced – and, some said, vinegar-tongued – elderly spinster who lived in the house next to the rectory, was interviewed very early – within half an hour of the discovery of the crime.</i>	12	<i>Slečna Marplová, neprovdaná starší dáma s moc milou tváří (a jedovatým jazykem, jak o ní některé zlé huby tvrdily), která bydlela vedle fary, byla požádána o rozhovor velice brzo – od objevení zločinu neuplynulo ještě ani půl hodiny</i>	191

Otazník (příklad 33), dvojtečka (příklad 34) a tři tečky (příklad 35) jsou pak použity namísto pomlček pouze jednou, tedy v 1,56 %.

	VT	Str	CT klasický	Str
33	<i>Perhaps you would like to look through it – I have to go up to the village.</i>	44	<i>Nechcete si ho prohlédnout? Musím si ted' zajít do městečka.</i>	201
34	<i>Because one thing hasn't been explained – how, when the tweeny married the gardener, did they have enough money to set up a flower shop?</i>	52	<i>Jedna věc totiž nikdy nebyla uspokojivě vysvětlena: služka se přece provdala za zahradníka a kde tihle dva najednou vzali peníze na to, aby si mohli otevřít květinářství?</i>	203
35	<i>The answer is, it was her share of the – the swag, I think is the right expression.</i>	52	<i>Odpověď je snadná – ty peníze, to byl její podíl... z kořisti, ano, myslím, že kořist je to správné slovo.</i>	203

Zvláštním rysem tohoto vydání je velmi vysoký počet pomlček navíc, tedy takových, které se ve VT nenachází. Jedná se přesně o 50 těchto znaků a z následujících příkladů je evidentní, že pomlčky často nahrazují čárky ve větách (příklady 36 a 37) nebo zvýrazňují určité části věty (příklad 38).

	VT	Str	CT klasický	Str
36	<i>Oh, yes, this young man, Ted Gerard. Of course, there has been talk about him.</i>	34	<i>Aha, o tom mladíkovi – o Tedu Gerardovi. To se ví – napovídalo se toho tady o něm moc.</i>	198
37	<i>But my dear Miss Marple, why? In heaven's name, why? You can't have a murder without a motive.</i>	52	<i>Proč ale, drahá slečno Marplová – proč? Proč proboha? Člověk přece nevraždí jen tak pro nic za nic – bez motivu.</i>	203
38	<i>Quite all right at first, I expect, until Mr Ted Gerard came on the scene.</i>	52	<i>Řekla bych, že zprvu bylo všechno v pořádku, dokud se na scéně neobjevil ten mladík – Ted Gerard.</i>	203

Ve dvou případech (příklady 39 a 40) se vyskytují na konci promluvy dvě pomlčky po sobě.

	VT	Str	CT klasický	Str
39	<i>How that young Fred gets to know everything –</i>	14	<i>Jak se ten kluk – ten Fred mohl tohle všechno tak rychle dovědět – –</i>	192
40	<i>And there is a white starry flower, whose name for the moment escapes me –</i>	44	<i>A ještě je jedna taková květina, kvete bíle a má takové roztřepané květy, ale nemohu si bohužel momentálně vzpomenout, jak se jmenuje – –</i>	201

Co se týče dvojjazyčného vydání, není převod pomlček až tak různorodý, což je pro tento typ literatury přínosné, protože VT a CT si jsou na první pohled podobné. Nejčastěji zde opět převládá ponechání pomlčky, a to v 70,31 %.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
41	<i>On the contrary, she saw, through the window, Mrs Spenlow lying on the hearthrug – dead.</i>	10	<i>Přímo naopak, oknem uviděla paní Spenlowovou ležet před krbem – mrtvou.</i>	11

Čárka je hned druhým nejčastějším způsobem převodu pomlček, jedná se o 10,94 %. V příkladu 42 čárka plní stejnou funkci jako pomlčka v původním textu, a tou je zdůraznění odsunuté informace.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
42	<i>Opinion in police circles was that a son of the house was mixed up in it – Jim Abercrombie – awful young waster.</i>	28	<i>V policejních kruzích se mělo za to, že v tom má prsty syn té rodiny, Jim Abercrombie, příšerný mladý budižkničemu.</i>	29

Ve stejném počtu, tedy 10,94 %, byla pomlčka převedena do češtiny bez interpunkce. V obou příkladech (43 a 44) vynechání pomlčky nedeformuje původní vyznění věty.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
43	<i>And – suddenly – murder.</i>	20	<i>A najednou – vražda.</i>	21
44	<i>That domestic-service job where the deceased started her career – Sir Robert Abercrombie's place.</i>	26	<i>Zavražděná začínala jako služebná u jistého pana Abercrombieho.</i>	27

Dalším způsobem převodu bylo použití tří teček, a ačkoliv se jedná pouze o dvě věty, z celkového počtu jde o 6,25 %, jelikož jsou tečky v těchto větách použity několikrát.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
45	<i>'We can – er – verify your theory – up to a point. The identity of the Politt woman with the lady's maid at the Abercrombies', but –'</i>	54	<i>„Můžeme... jaksí... potvrdit vaši teorii... jen zčásti. Identitu té Polittové jakožto paniččiny služebné u Abercrombiů, ale...“</i>	55

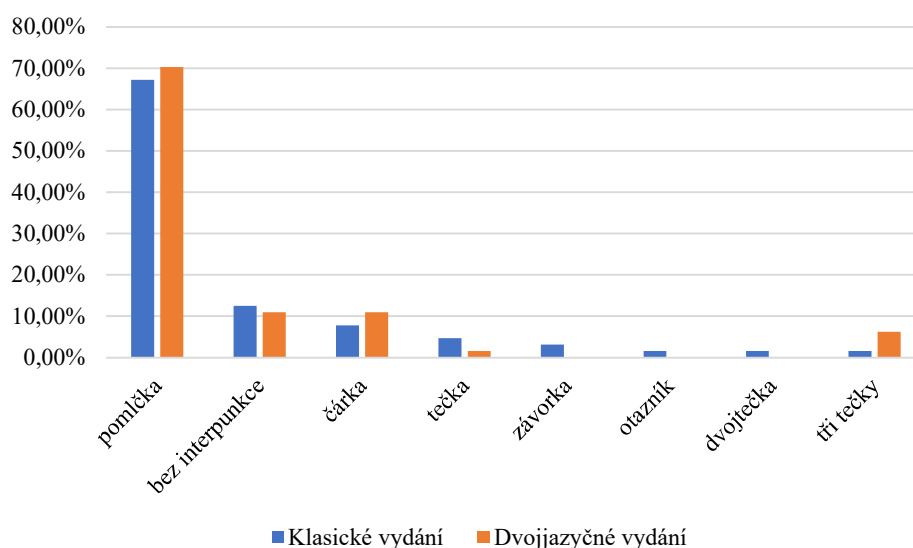
V jednom případě byla namísto pomlčky použita tečka, jde o 1,56 %.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
46	<i>Had a pile of debts, and just after the robbery they were all paid off – some rich woman, so they said, but I don't know – Old Abercrombie hedged a bit about the case – tried to call the police off.</i>	28	<i>Nadělal hromadu dluhů a hned po loupeži byly všechny splaceny, nějaká movitá dáma, říkali, ale já nevím. Starý Abercrombie kolem toho případu trochu uhýbal – snažil se policii odvolat.</i>	29

Oproti klasickému vydání této povídky je užití nadbývající pomlčky výrazně nižší. Bez vzoru ve VT byla totiž do CT umístěna pouze jednou.

	VT	Str	CT dvojjazyčný	Str
47	<i>Became a convert and went off to do the straight thing and own up to having pinched money.</i>	26	<i>Konvertoval, šel a udělal to, co se má – doznal se, že ty peníze štipnul.</i>	27

U povídky *Vražda krejčovským metrem* je její dvojjazyčný překlad v tomto parametru jednodušší a věrnější VT než překlad klasický. Srovnání převodu pomlček je znázorněno v **Grafu 5**.

Graf 5: Převod pomlček – *Vražda krejčovským metrem*

3.4 Kurzíva

Kurzíva je typ písma, který je „zkosený na pravou stranu a využívá se k oddělení speciální informace, ke zvýraznění nebo k vyjádření hlasitosti“ (Ferenčík 2004, 4.2). Při překladu se ale může stát, že zvýrazněné slovo ve VT se z CT vytratí, a tak z textu buď kurzíva zmizí úplně, nebo se přesune na jiné slovo. V případě, že kurzíva zmizí, může být důraz vyjádřen intenzifikátory jako *vážně* nebo *opravdu* nebo změnou skladbou věty.

Při komentování kurzívy v povídce *Cornwallská záhada* je důležité zmínit, že přesně v polovině případů se jedná o výrazy ve francouzštině, které jsou v textu něčím zvláštním a díky kurzívě tak vystupují z textu. Vzhledem k tomu, že francouzské výrazy jsou zachovány také v CT, zůstává kurzíva na těchto slovech, a tak není potřeba je komentovat.

Ve většině případů je kurzíva ponechána jak v klasickém, tak ve dvojjazyčném vydání, viz příklad 48.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
48	Oh, M. Poirot, I'm dreadfully afraid I'm being <i>poisoned.</i>	62	Ach, pane Poirote, já se strašně bojím, že se mě pokoušejí <i>otrávit.</i>	41	Ach, monsieur Poirote, mám hrůznou obavu, že se mne pokouší <i>otrávit.</i>	63

V klasickém vydání není kurzíva tak častá, ale v souladu s možnostmi a preferencemi češtiny je zdůraznění signalizováno umístěním zdůrazněné části do rématu, případně jsou použity i jiné strategie, třeba příkladu 49 bylo do věty vloženo slovo *ano*.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
49	She <i>was</i> worse after any food he gave her – but I'm sure it was only from thinking about it.	84, 86	Ano , přitížilo se jí vždycky, když jí přinesl jídlo – ale to určitě jen proto, že na to tak myslela.	48	Po každém jídle, které jí přinesl, jí sice <i>bylo</i> hůř, ale jsem si jistá, že to byla pouhá sugesce.	85, 87

V některých případech je kurzíva nahrazena v obou vydáních intenzifikátorem, viz příklad 50. Toto je ve dvojjazyčném vydání jediný případ, kdy není kurzíva z VT ponechána také v CT.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
50	And perhaps it <i>is</i> <i>gastritis.</i>	62	A možná to opravdu ta gastritida je.	42	A možná to nakonec skutečně je gastritida.	63, 65

V klasickém vydání se pak také vyskytuje situace, kdy se kurzíva vyskytuje pouze v CT. Je tak vyjádřen důraz, který je ve VT vyjádřený skladbou věty.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
51	That was the proper thing to do.	82	<i>To</i> by bylo na místě.	47	To by bylo jediné správné.	83

Obecně se tedy dvojjazyčné vydání povídky v rámci kurzívy drží výchozí podoby textu více než vydání klasické.

Překlad povídky *Vražda krejčovským metrem* se v tomto ohledu liší. Výchozí kurzívy se ani jedno vydání nedrží tak striktně jako dvojjazyčná *Cornwallská záhada*. Navíc není ani jedna situace, kdy by byla kurzíva v originálu, klasickém i dvojjazyčném překladu. V příkladu 52 je z klasického překladu vynechána kurzíva, ačkoliv by její použití bylo na místě pro zdůraznění oslovení:

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
52	Didn't <i>you</i> find any clues, Inspector – on the spot?	38	Našel jste na místě nějaké stopy, pane inspektore?	199	Copak <i>vy</i> jste na žádné stopy nenarazil, inspektore – přímo na místě?	39

Klasický překlad v příkladu 53 kurzívou nahrazuje uvozovky.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
53	He was the first person on the – on the “scene of the crime”, as they say.	38	Na <i>místě činu</i> , jak se odborně říká, byl totiž první on.	199	Byl první – na „místě činu“, jak se říká.	39

A v dalším případě (příklad 54) klasický překlad nahrazuje kurzívou dialekt, což v konečné podobě nevyzní stejně efektivně jako ve VT. Dvojjazyčný překlad si s tímto poradil lépe a použil výraz v nářečí.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
54	[...] that on arrival here he was informed by the maid-servant that Miss Marple was “not at ‘ome”.	16	Když k vám ale přišel – tedy jako sem –, služebná prý mu sdělila, že slečna Marplová <i>není doma</i> .	192	[...] služebná ho však informovala, že slečna Marplová ,nejni doma‘.	17

V příkladu 55 můžeme vidět, že ve VT byla kurzíva použita k vyjádření hlasitosti, což v překladech zachováno nebylo. Klasický překlad je ale volnější, a tak je *rat-a-tat-tat* nahrazeno výrazem *buch – buch – buch*, který sám o sobě hlasitost vyjadřuje.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
55	Seizing the knocker, she executed a deafening <i>rat-a-tat-tat</i> , and in addition thumped upon the panels of the door.	8, 10	Popadla klepadlo a párkrát jím zabušila – buch – buch – buch –, až uši zaléhaly.	190	Vzala klepátko do ruky, předvedla ohlušující ratatataáááá a k tomu ještě zabouchala na rám dveří.	9, 11

Dalším řešením je nahrazení kurzívy explicitním vyjádřením podmětu, které by za běžných okolností nebylo nutné.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
56	<i>You</i> stay here, and I'll go for Constable Palk.	10	Vy tu zůstaňte a já půjdu pro strážníka – jako pro pana Palka.	190	Vy zůstaňte tady, já dojdu pro komisaře Palka.	11
57	But the main thing is <i>he</i> says it was Miss Marple who called him up, and that certainly isn't true.	24	Hlavní ale je, že on tvrdí, že mu volala slečna Marplová, a to určitě není pravda.	195	Ale jde hlavně o to, že, jak on sám říká, to měla být slečna Marplová, kdo mu údajně volal, což rozhodně není pravda.	25

Co se užití kurzívy týká, oba překlady *Cornwallské záhady* reprodukují VT přesněji než *Vražda krejčovským metrem*. Dvojjazyčné vydání *Vraždy krejčovským metrem* je v tomto ohledu svému VT věrnější než vydání klasické.

3.5 Uvozovky

V obou VT je dodržován úzus jednoduchých horních uvozovek přímé řeči ve formátu '*Good afternoon, Miss Politt!*', které se běžně používají v anglických textech. Když se uvozovky nacházejí uvnitř přímé řeči, jedná se pak o dvojité horní uvozovky ve formátu '*The "other woman" complicates the matter.*'. Oba CT se pak drží běžného českého úzu dvojitých uvozovek přímé řeči ve formátu „*Dobré odpoledne, slečno Polittová!*“. V případě uvozovek v rámci přímé řeči jsou pak použity jednoduché uvozovky ve formátu „*Tuhle věc ale komplikuje ta ,druhá žena'.*“

Uvozovky jsou vždy umístěny na stejném místě jako ve VT, až na jeden případ v obou povídkách. Ve VT je přechod do dalšího odstavce součástí monologu v přímé řeči a je na začátku tohoto odstavce znovu vložena uvozovka, v zrcadlovém ani klasickém překladu nikoliv.

Pasáž z povídky *Cornwallská záhada* (příklad 58):

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
58	<i>'No, no, my friend, I am not mad [...] she would never seriously consider her aunt as a rival.</i> <i>'But then Mrs Pengelley made up her mind [...] my intelligent young friend.'</i>	106, 108	<i>„Ne, ne, příteli, nezbláznil [...] ta by svou tetu za sokyni nikdy nepovažovala.</i> <i>Jenže pak se paní Pengelleyová rozhodla [...] můj inteligentní mladý příteli.“</i>	54	<i>„Nikoliv, nikoliv, příteli, nezešílel [...] tetu nemohla ani na okamžik považovat za reálnou sokyni.</i> <i>Pak se však paní Pengelleyová rozhodla [...] můj inteligentní mladý příteli.“</i>	107, 109

Pasáž z povídky *Vražda krejčovským metrem* (příklad 59):

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
59	<i>‘The robbery [...] did they have enough money to set up a flower shop? ‘The answer is... until Mr Ted Gerard came on the scene. ‘Mrs Spenlow, you see [...] stupid Mr Spenlow had been hanged.’</i>	52, 54	<i>„V té krádeži [...] kde tihle dva najednou vzali peníze na to, aby si mohli otevřít květinářství? Odpověď je snadná [...] dokud se na scéně neobjevil ten mladík – Ted Gerard. Paní Spenlowová zřejmě [...] hloupého pana Spenlowa oběsili za vraždu.“</i>	203	<i>„V té zlodějině [...] měli tolik peněz, aby si otevřeli vlastní květinářství? Vysvětlení je [...] dokud se na scéně neobjevil pan Ted Gerard. Chápejte, paní Spenlowová [...] kdyby toho hodného hlupáčka pana Spenlowa pověsili.“</i>	53, 55

3.6 Cizí jazyk v textu

Detektivem v povídce *Cornwallská záhada* je Hercule Poirot, který, ač pracuje v Anglii, je Belgičan, a tak čas od času utrousí nějakou poznámku ve francouzštině. Jak uvádí Knittlová, cizí jazyk bývá v literatuře používán za účelem navození atmosféry, v osloveních, pozdravech, společenských frázích a podobně. V těchto případech zůstává cizí jazyk i v překladových verzích v původním znění (2000, s. 114). Například *Bien, Mon ami, Voilà, Mademoiselle* má stejnou podobu ve výchozí i cílové podobě povídky *Cornwallská záhada*. Stejně je přistupováno k případům, kdy je obsah výrazu v cizím jazyce snadno domyslitelný z kontextu (Knittlová 2000, s. 114). Viz příklad 60 z povídky *Cornwallská záhada*.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
60	Your husband, he would not poison you just <i>pour passer le temps!</i>	65	Váš manžel, ten by vás nechtěl otrávit jen pro <i>passer le temps!</i>	43	Váš manžel by vás jistě netrávil jen <i>pour passer le temps!</i>	67

Na příkladu 60 můžeme vidět, že překladatel klasické překladové verze chtěl čtenáři trochu ulehčit pochopení výrazu v cizím jazyce, a rozhodl se tak francouzskou předložku *pour* nahradit předložkou českou. Změnilo se tedy grafické zpracování této předložky a vytratila se z ní kurzíva. Naopak ve dvojjazyčné verzi překladu byl celý výraz zachován totožně jako ve VT, pravděpodobně pro zachování podobnosti obou textů.

Jak jsem již zmínila v kapitole o kurzívě, některé francouzské výrazy jsou psány právě kurzívou, aby opticky vystoupily z textu. Není tomu tak však u všech francouzských slovíček. Výrazy, které jsou zapsány kurzívou, jsou fráze jako například *mon ami*, *les femmes* nebo *rien à faire*. V povídce se pak ale vyskytují také oslovení, která již kurzívou označená nejsou, jedná se o slova jako *madame* a *mademoiselle*. Ta jsou do češtiny přeložena různými způsoby. Ve VT se poměrně často vyskytuje zkratka *M.* pro *monsieur*. Ta je ve dvojjazyčném překladu vždy převedena jako *monsieur*, ale v klasickém překladu je ze začátku povídky přeložena jako *pan* a později jako *monsieur*, viz příklady 61 a 62. Kdyby byla i v překladu ponechána pouze zkratka *M.*, nemuselo by to být pro českého čtenáře pochopitelné, proto je lepší uvést rozepsanou verzi slova nebo jeho český protějšek.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
61	<i>You are M. Poirot, the detective?</i>	58	<i>Vy jste pan Poirot, ten detektiv?</i>	40	<i>Vy jste monsieur Poirot, ten detektiv?</i>	59
62	<i>Now, M. Poirot, I'm going to be candid with you.</i>	90	<i>Budu k vám upřímný, monsieur Poirote.</i>	50	<i>Monsieur Poirote, budu k vám upřímný.</i>	91

Co se týče výrazu *madame*, je ve dvojjazyčné verzi překládán vždy jako *madam* a v klasické jako *madame*, kromě věty v příkladu 63, kde je užito výrazu *madam*.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
63	<i>Proceed, madame, I beg of you – proceed.</i>	60	<i>Pokračujte, madam, já vás prosím – pokračujte.</i>	40	<i>Pokračujte, madam, prosím – pokračujte.</i>	61

S výrazem *mademoiselle* je nakládáno podobně. Ten se ve VT nachází pouze dvakrát. Ve dvojjazyčném překladu je vždy užít výraz *mademoiselle*, ale v klasickém překladu je poprvé uveden jako *mademoiselle* (příklad 64) a podruhé jako *slečna* (příklady 65).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
64	<i>What was the actual cause of your disagreement, mademoiselle?</i>	86	<i>Jaká byla konkrétní příčina vaší roztržky, mademoiselle?</i>	48	<i>Co bylo pravou příčinou vašich neshod, mademoiselle?</i>	87
65	<i>Thank you, mademoiselle, for making things so clear to me.</i>	88	<i>Děkuji, slečno, že jste mi věci takto vyjasnila.</i>	49	<i>Děkuji vám, mademoiselle, že jste mi věci touto měrou objasnila.</i>	89

Z ohledu užitočnosti je tak dvojjazyčný překlad preciznější a také se věrněji drží VT. V povídce *Vražda krejčovským metrem* se cizí jazyk nevyskytuje jak ve VT, tak v CT.

3.7 Nářečí, obecná čeština

Při překladu nezvyklých výrazů jako je nářečí, slang, či obecná čeština, se překladatel vždy musí rozhodnout, zda má v textu tento výraz nějakou charakterizační

úlohu, či nikoliv. Jestliže takovou funkci má, je třeba ji do překladu adekvátně převést, a způsobů jak existuje velké množství, které závisí na aktuálních dobových přístupech, ale také na tvůrčí individualitě překladatele (Kufnerová 1994, s. 69). Stále častějším protějškem nespisovných tvarů a stylizací výchozích jazyků (včetně nářečí) se v uměleckém překladu stává obecná čeština v kombinaci s expresivními nespisovnými slovy a frazeologismy (Kufnerová 1994, s. 76). Takto je vyřešen překlad nespisovných výrazů především ve dvojjazyčné verzi povídky *Cornwallská záhada*. V příkladu 66 promlouvá služebná v domě Pengelleyových. Ve VT je ve slovese vynecháno -s třetí osoby jednotného čísla a slovo *home* je zapsáno ve tvaru *'ome*, což jsou ukazatele mluvy nižší společenské vrstvy.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
66	<i>And if Mr Radnor don't write to the ,Ome Secretary, someone else will.</i>	76	<i>A jestli ministroví vnitra nenapíše pan Radnor, tak mu napíše někdo jiný.</i>	46	<i>A jestli ministroví vnitra nenapíše pan Radnor, někdo jinej to udělá za něj.</i>	77

V další promluvě služebné (příklad 67) lze vidět, že používá strohé neslovesné věty, které jsou také příznakové. Z klasické verze překladu tuto odchylku od spisovnosti nepoznáme, navíc je v první větě doplněn podmět a přísudek. Z příkladu 67 je také evidentní, že dvojjazyčný překlad pracuje s převodem nespisovných výrazů kreativněji než překlad klasický.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
67	<i>Dr Adams. Round the corner there in High Street. The second house.</i>	78	<i>To je pan doktor Adams. Za rohem na High Street. Druhý dům.</i>	46	<i>Doktor Adams. Za rohem na Hlavní třídě. Druhej barák.</i>	79

V příkladu 68 byla v klasickém překladu *Vraždy krejčovským metrem* užita místo nářečí kurzíva, která sice spíše naznačuje důraz než styl mluvy. Z CT se tak vytrácí snaha navodit pocit, že postava je z jiné společenské vrstvy.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
68	<i>[...] that on arrival here he was informed by the maid-servant that Miss Marple was “not at ‘ome”.</i>	16	<i>Když k vám ale přišel – tedy jako sem –, služebná prý mu sdělila, že slečna Marplová není doma.</i>	192	<i>[...] služebná ho však informovala, že slečna Marplová ,nejni doma‘.</i>	17

Z těchto příkladů je zjevné, že v obou dvojjazyčných překladech je parametr nářečí překládán vhodněji než v překladech klasických.

3.8 Interpunkční znaménka

Interpunkční znaménka jsou grafické znaky, které určují strukturu a organizaci písemného textu. V této kapitole budu analyzovat převod a užití dvojtečky, středníku, tří teček, otazníku a vykřičníku.

3.8.1 Dvojtečky

Dvojtečky v povídce *Cornwallská záhada* se vyskytují velmi zřídka a ve většině případů se oba CT řídí VT, jelikož v něm dvojtečky uvozují přímou řeč, viz příklad 69.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
69	<i>The lady sat down, murmuring uncertainly: ‘You are M. Poirot, the detective?’</i>	58	<i>Dáma se usadila a nejistě zamumlala: „Vy jste pan Poirot, ten detektiv?“</i>	40	<i>Žena se posadila a váhavě zamumlala: „Vy jste monsieur Poirot, ten detektiv?“</i>	59

V povídce se vyskytuje situace, kdy je dvojtečka součástí přímé řeči. Oba překlady ponechaly dvojtečku na totožném místě.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
70	<i>But I can tell you one thing: I'm going to keep my mouth shut about what I do know.</i>	90, 92	<i>Ale jednu věc vám řeknu: to, co vím, si nechám pro sebe.</i>	50	<i>Jednu věc vám ale povědět můžu: o tom, co vím, budu mlčet.</i>	91

V příkladu 71 dvojtečka ve VT uvozuje přímou řeč, avšak v klasickém překladu je nahrazena tečkou a přímá řeč začíná v nové větě.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
71	<i>[...] then I harped back to my original criticism: 'I wonder why you made no attempt to see Pengelley?'</i>	98	<i>Pak jsem se vrátil ke svému původnímu kritickému postřehu. „Vrtá mi hlavou, proč jste vůbec nechtěl vidět Pengelleye?“</i>	52	<i>Pak jsem se vrátil ke své původní kritice: „Zajímalo by mě, proč jste se vůbec nepokusil s Pengelleyem setkat.“</i>	99

Při překladu povídky *Vražda krejčovským metrem* bylo přistupováno ke dvojtečkám jiným způsobem. Oproti *Cornwallské záhadě* se totiž ve VT *Vraždy krejčovským metrem* často vyskytují ilokuční slovesa, která uvozují přímou řeč, za nimi se nachází čárka, a tu pak následují uvozovky a přímá řeč. Takový formát uvozování přímé řeči se však v české větě nepoužívá, a proto jsou tyto čárky před uvozovkami v obou překladech nahrazeny dvojtečkami.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
72	<i>The dressmaker answered, 'Good afternoon, Miss Hartnell.'</i>	8	<i>Švadlena jí odpověděla: „Dobré odpoledne, slečno Hartnellová.“</i>	189	<i>Švadlena opětovala: „Dobré odpoledne, slečno Hartnellová.“</i>	9

V některých případech se ale při překladu struktura věty změnila tak, že je přímá a nepřímá řeč přehozená, tudíž není třeba použít dvojtečku. To se vyskytuje zejména ve dvojjazyčném překladu, viz příklad 73.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
73	<i>Miss Marple cut him short adroitly. She said, 'There's a pin in your tunic.'</i>	14	<i>Slečna Marplová ho obratně přerušila a řekla: „Koukám, že máte v klopě špendlík.“</i>	192	<i>„V blůze máte špendlík,“ přerušila ho šikovně slečna Marplová.</i>	15

V klasickém překladu pak byly místy užity dvojtečky pro naznačení intonace a důrazu v přímé řeči.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
74	<i>Quite a pretty little spot of embezzlement to his credit.</i>	26	<i>A má už na kontě pěkný škraloup: zpronevěřil nějaké peníze.</i>	195	<i>Na kontě má docela pěknou zpronevěru.</i>	27

Z ohledu dvojteček je tedy dvojjazyčný překlad u obou povídek věrnější VT než překlad klasický, jelikož i dvojjazyčný CT povídky *Vražda krejčovským metrem* nevkládá dvojtečky navíc, pokud to není nezbytně nutné pro český zápis přímé řeči.

3.8.2 Středníky

Středník se velmi často vyskytuje ve VT *Cornwallské záhady*, avšak pouze v jednom případě (příklad 75) se jím řídí dvojjazyčný překlad. Klasický překlad zde středník nahradil tečkou a tím rozdělil větu.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
75	<i>I agree with you; there is no mystery whatever.</i>	94	<i>Souhlasím s vámi. Vůbec žádná záhada to není.</i>	51	<i>I agree with you; there is no mystery whatever.</i>	95

Ve většině situací klasický překlad středník používá na též místě jako VT, kdežto překlad dvojjazyčný jej nejčastěji nahrazuje čárkou (příklad 76) nebo tečkou (příklad 77).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
76	<i>You met his niece; she was inclined to smile upon you.</i>	106	<i>Potkal jste jeho neteř; měla sklon se na vás usmívat.</i>	54	<i>Seznámil jste se s jeho neteří, která pro vás nešetřila nějakým tím úsměvem.</i>	107
77	<i>[...] and it is not more than he deserves; for mark you, he deceived his wife.</i>	112	<i>[...] a není to víc, než si zaslouží; povšimněte si, že podváděl svou ženu.</i>	56	<i>[...] a není to víc, než si zaslouží. Nezapomínejte, že podvedl svou ženu.</i>	113

Klasický překlad ale také poměrně často inklinuje k nahrazení středníku tečkou (příklad 78) nebo čárkou (příklad 79).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
78	<i>Things hadn't been very pleasant for some time; I don't know what had come over Freda.</i>	64	<i>Už nějakou dobu u nás nebylo moc veselo. Nevím, co to Fredu popadlo.</i>	42	<i>Už nějakou dobu nebylo všechno tak docela v pořádku. Netuším, co se Fredě přehnalo přes nos.</i>	65
79	<i>He has said it is gastritis; therefore it is gastritis!</i>	82	<i>Řekl, že to je gastritida, takže je to gastritida!</i>	47	<i>Jednou řekl, že je to gastritida, tak to musí být gastritida!</i>	83

Ve *Vraždě krejčovským metrem* se středník naopak vyskytuje ve VT pouze jednou (příklad 80) a v klasickém překladu taktéž jednou (příklad 81), přičemž dvojjazyčný překlad v obou případech kopíruje VT. Jednou dvojjazyčný překlad nahrazuje středníkem čárku, zatímco klasický překlad souvětí rozdělil na dvě (příklad 82).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
80	<i>Mr Spenlow's statement was that he came over here as requested, leaving his own house at ten minutes past three; that on arrival here [...]</i>	16	<i>Pan Spenlow vypověděl, že se k vám vypravil, jak jste ho žádala, a že odešel z domova ve tři hodiny deset minut. Když k vám ale přišel [...]</i>	192	<i>Vypověděl, že k vám přišel, tak jak byl požádán, přičemž ze svého domu odešel deset minut po třetí hodině; služebná ho však informovala [...]</i>	17
81	<i>It seemed odd that he should have come to live in the country, he had so clearly lived in towns all his life.</i>	16	<i>Nanejvýš se zdálo poněkud divné, že se rozhodl žít na venkově; bylo na něm totiž jasně vidět, že strávil celý dřívější život ve městech.</i>	193	<i>Záhada, proč zakotvil na venkově, neboť na něm bylo vidět, že celý život strávil ve městě.</i>	17
82	<i>Oh, I think Mrs Spenlow must have forgotten and gone out, I'll call round some other time.</i>	10	<i>Já myslím, že paní Spenlowová asi přece jenom zapomněla a někam šla. Zaskočím sem někdy jindy.</i>	190	<i>Tedy já myslím, že paní Spenlowová nejspíš zapomněla a odešla; přijdu někdy jindy.</i>	11

V klasickém překladu povídky *Cornwallská záhada* se tedy převod středníku drží VT víc než překlad dvojjazyčný. U *Vraždy krejčovským metrem* je tomu naopak.

3.8.3 Tři tečky

Ve VT povídky *Cornwallská záhada* se tři tečky nevyskytují ani jednou, stejně jako v klasickém CT. Většina trojteček vyskytujících se ve dvojjazyčném CT nahrazují

pomlčky z VT a jsou popsány v kapitole 3.3 o pomlčkách. V jednom případě se ale tři tečky vyskytují namísto vykřičníku, viz příklad 83.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
83	<i>'Oh!' I said doubtfully;</i>	98	<i>„Aha,“ řekl jsem nejistě.</i>	52	<i>„Tak...“ odtušil jsem nejistě.</i>	99

Ani ve VT povídky *Vražda krejčovským metrem* se tři tečky nevyskytují. Lze je najít ale v obou CT této povídky. Ve všech případech jsou použity k vyjádření odmlky či úvahy, v klasickém překladu (příklad 84) se ale vyskytují častěji než v překladu dvojjazyčném (příklad 85).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
84	<i>Though Mrs Spenlow told me herself that he was a member of what I think they call the Oxford Group.</i>	34	<i>Paní Spenlowová mi ale jednou sama řekla, že on je členem nějaké té... počkejte, myslím, že se to jmenuje Oxfordská sekta.</i>	198	<i>Velmi často za ní chodil a sama paní Spenlowová mi říkala, že patří do nějaké té sekty, myslím Oxford Group se jmenuje.</i>	35
85	<i>But after all, you know, what's a pin?</i>	50	<i>Copak ale na tom tak záleží – na nějakém špendlíčku?</i>	202	<i>Ale koneckonců, když jde jen o špendlík...</i>	51

Od VT se u tohoto parametru odklání víc oba překlady *Vraždy krejčovským metrem*, jelikož přidávají tečky navíc. V klasickém překladu se však tento jev vyskytuje častěji. U druhé povídky se pak od VT liší víc dvojjazyčný překlad.

3.8.4 Otazníky a vykřičníky

Změna vykřičníku nebo otazníku na jiné interpunkční znaménko může v mnoha případech souviset se změnou celé struktury nebo významu dané věty. U povídky *Cornwallská záhada* k této změně dochází především v klasickém překladu. Avšak z příkladu 86 lze vidět, že CT tak postrádá důraz, který se VT snaží pomocí vykřičníků vyjádřit.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
86	<i>She was over fifty, and he's not quite thirty! But there it was. She was silly about him!</i>	86, 88	<i>Jí bylo padesát pryč, jemu ještě není třicet. Ale stalo se. Byla do něj blázen.</i>	49	<i>Bylo jí přes padesát a jemu ještě není ani třicet! Ale bylo to tak. Byla do něj dočista zfamfrněná!</i>	87, 89

Ke změně významu věty dochází také v příkladu 87. Ve VT se nachází věta tázací, která má však význam žádosti. Prosba je pak ale v obou překladech zapsána jako věta oznamovací, jak je to pro češtinu přirozené.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
87	<i>Pull down the blind again, will you, Hastings?</i>	112	<i>Stáhněte prosím zase tu roletu.</i>	55, 56	<i>Stáhněte zase tu roletu, Hastingsi, buďte tak hodný.</i>	113

Můžeme narazit i na případ (příklad 88), kde je v klasickém překladu vykřičníkem vyjádřena emoce, která je ve VT pouze popsána slovy. Dvojjazyčný překlad ponechává čárku z VT.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
88	<i>'It seems to me, Poirot, that you've acted in a criminal manner,' I cried angrily.</i>	110	<i>„To je trestuhodné chování, Poirote!“ vykřikl jsem rozčileně.</i>	55	<i>„Tak se mi zdá, Poirote, že jste se dopustil zločinného jednání,“ vykřikl jsem rozčileně.</i>	111

Celkově dochází ke změnám v tomto parametru u klasického překladu *Cornwallské záhady* ve více než dvojnásobku situací než u překladu dvojjazyčného.

V povídce *Vražda krejčovským metrem* je v tomto ohledu mezi klasickým a dvojjazyčným překladem také rozdíl, avšak ne tak markantní. V některých případech ale i

zde klasický překlad ubírá na expresivitě (příklad 89) a v některých případech ji naopak přidává (příklad 90), zatímco překlad dvojjazyčný zachovává interpunkci jako VT.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
89	<i>Everyone would have known if they'd quarrelled!</i>	34	<i>Tady by o tom každý věděl, kdyby se spolu hádali.</i>	198	<i>Kdyby se ti dva hádali, věděli by to všichni!</i>	35
90	<i>Such close quarters, you know.</i>	32	<i>Mají k sobě přece nejbliž, no ne?</i>	197	<i>Ta blízkost, víte.</i>	33

Ne vždy ale dvojjazyčný překlad následuje VT. Často mění znaménko zároveň s překladem klasickým (příklad 91), ale vyskytují se také změny nezávisle na něm (příklad 92).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
91	<i>But she hears things, you know.</i>	26	<i>Ona ale slyší trávu růst, víte?</i>	196	<i>Nic, ale věci se jí donesou, víte?</i>	27
92	<i>Quite embarrassing for the poor young man.</i>	34	<i>Toho mladého nešťastníka tím přiváděly do rozpaků.</i>	198	<i>Jak to toho chudáka mladého muže muselo přivádět do rozpaků!</i>	35

Přestože dvojjazyčný CT povídky *Vražda krejčovským metrem* kopíruje VT méně než dvojjazyčný CT povídky *Cornwallská záhada*, oba tyto překlady reprodukují VT věrněji než jejich klasické překlady.

3.9 Hranice vět

Při překladu může překladatel usoudit, že některé věty či souvětí bude lepší pro čtenáře cílového jazyka rozdělit do více vět, nebo naopak věty spojit. Je důležité zmínit, že v této kapitole nebudu rozebírat případy, kdy byly věty rozděleny příčinou nahrazení pomlčky, středníku nebo jiného interpunkčního znaménka tečkou a naopak, jelikož tyto situace jsem popisovala již v kapitolách o pomlčkách a interpunkci.

V povídce *Cornwallská záhada* se hranice vět nemění v příliš velkém počtu případů. Avšak dvojjazyčné vydání obsahuje těchto změn více než klasické vydání, konkrétně jde o 8 případů v dvojjazyčné a 5 případů v klasické verzi. Jednou z možností je větu či delší souvětí rozdělit do dvou samostatných vět. Tak bylo učiněno ve všech změnách klasického vydání a v polovině změn vydání dvojjazyčného, viz příklady 93 a 94.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
93	<i>Poirot came forward and greeted her pleasantly, perceiving her obvious embarrassment.</i>	58	<i>Poirot k ní přistoupil. Postřehl její zjevné rozpaky a mile ji uvítal.</i>	40	<i>Poirot, jemuž neunikly ženiny zjevné rozpaky, jí vyšel vstříc a mile ji přivítal.</i>	59
94	<i>Oh, and what happened a week ago?</i>	64	<i>Aha, a co se stalo minulý týden?</i>	42	<i>Ach tak. A co se přihodilo minulý týden?</i>	65

Klasický překlad také vkládá navíc věty, které VT neobsahuje, což se ve dvojjazyčném vydání nevyskytuje. V příkladu 96 nová věta rozvíjí význam věty původní. V příkladu 97 můžeme vidět, že přidaná věta nahrazuje popis města, který je ve VT vyjádřen slovem *market*.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
95	<i>Till tomorrow then, madame, and be of good courage.</i>	68	Výborně. <i>Tak tedy zítra ráno na shledanou, madame, a odvahu.</i>	44	<i>Tedy zítra na shledanou, madam, a ničeho se neobávejte.</i>	69
96	<i>Didn't I see the master with my own eyes a- lifting down of the weed-killer from the shelf this very evening?</i>	76	<i>Ale já ještě dneska večer viděla na vlastní oči, jak pán bere z police ten jed na plevel. Nebo snad ne?</i>	46	<i>Copak jsem na vlastní oči neviděla, jak zrovinka dneska večer sundával pán z police ten jed?</i>	77
97	<i>Polgarwith, a small market town in Cornwall.</i>	64	<i>V Polgarwithu, to je městečko v Cornwallu. Pořádají se tam trhy.</i>	42	<i>V Polgarwithu, malém městečku v Cornwallu.</i>	65

Na příkladu 98 je znázorněno slučování vět ve dvojjazyčném vydání, které byly původně ve VT rozděleny.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
98	<i>Our old doctor may give as many certificates as he pleases. He cannot stop several hundred tongues from wagging.</i>	84	<i>Náš pan doktor nám může dát potvrzení kolik chce. Ty stovky meloucích pantů ale nezastaví.</i>	48	<i>Náš starý doktor může vystavit potvrzení, kolik chce, ale nemůže přikázat stovce jazyků, aby sebou přestaly mrskat.</i>	85

Hranice slov v obou překladech povídky *Vražda krejčovským metrem* jsou pozměněny v poměrně vysokém počtu případů. V klasickém vydání se jedná o 21 změn a

ve vydání dvojjazyčném je změn 17. Nejčastěji vyskytujícím se jevem je spojování více vět ve vydání dvojjazyčném. Tam jsou často tečky nahrazovány čárkou nebo spojkou, viz příklad 99.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
99	<i>She can't have gone out. I'd have met her.</i>	10	<i>Nikam jít nemohla. To bych ji byla musela potkat.</i>	190	<i>Nemohla odejít, to bych ji potkala.</i>	11

Další nejčastější změnou je spojování vět v klasickém překladu, k čemuž rovněž dochází pomocí čárek nebo spojek, viz příklad 100.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
100	<i>A kimono. Not a dress</i>	36	<i>Neměla totiž na sobě šaty, ale župan.</i>	199	<i>Kimono. Nikoli šaty.</i>	37

Oba překlady pak často spojují věty tím způsobem, že vypustí uvozovací *he/she said* a rovnou začlení do věty přímou řeč (příklad 101).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
101	<i>Miss Marple cut him short adroitly. She said, 'There's a pin in your tunic.'</i>	14	<i>Slečna Marplová ho obratně přerušila a řekla: „Koukám, že máte v klopě špendlík.“</i>	192	<i>„V blůze máte špendlík,“ přerušila ho šikovně slečna Marplová.</i>	15

Klasický překlad pak poměrně často věty rozděluje.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
102	<i>Oh, no, I don't think so, I think it was perfectly natural.</i>	36	<i>Ale kde, já si nic takového nemyslím. Řekla bych, že to bylo zcela přirozené.</i>	199	<i>Ale ne, já si to nemyslím, podle mne to bylo zcela normální.</i>	37

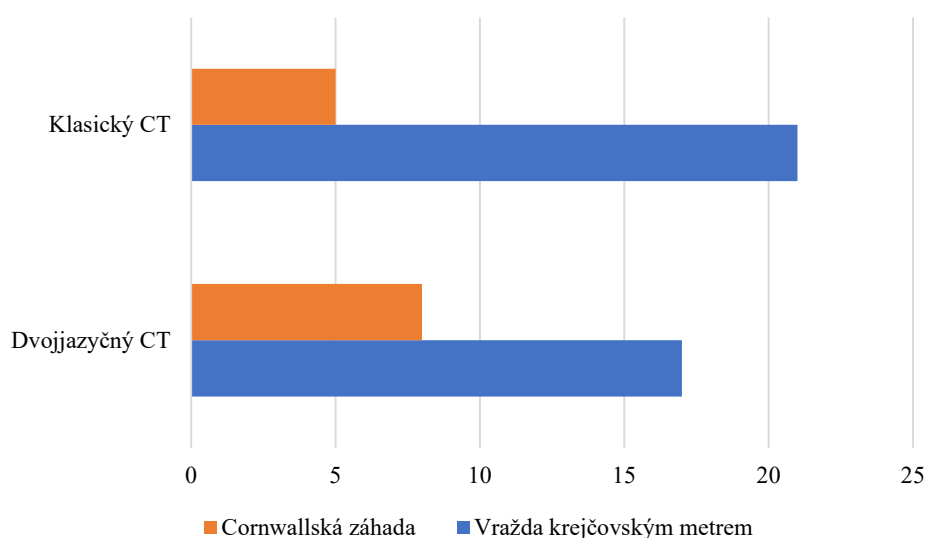
Ke změnám zde ale dochází také tím způsobem, že je do obou CT přidána věta, která se ve VT nenachází vůbec, nebo je naopak věta či její část z CT vypuštěna. Často je text navíc přidáván do klasického CT (příklad 103).

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
103	<i>Now what do you mean by that?</i>	38	<i>Jak to myslíte? To mi musíte vysvětlit.</i>	199	<i>Co tím prosím vás chcete říci?</i>	39

Dvojjazyčný překlad pak ve třech případech na textu ubírá. Vždy se jedná o výraz *he/she/_ said* a tím se zásadně mění hranice těchto vět.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
104	<i>'Certainly not,' said Miss Marple.</i>	16	<i>„Ovšemže ne,“ řekla slečna Marplová.</i>	192	<i>„Rozhodně není.“</i>	17

K tomuto parametru je tedy u obou povídek a u obou vydání přístupováno rozdílně. Celkově jsou svému VT věrnější oba překlady povídky *Cornwallská záhada*. V **Grafu 6** jsou znázorněny rozdíly mezi změnami hranic vět klasických a dvojjazyčných CT obou povídek.

Graf 6: Změny hranic vět

Zvláštností na klasickém překladu je, že je v CT vynechán větší úsek textu, který se nachází ve VT. Je možné, že se jedná o chybu tisku či omyl, avšak vzhledem k tomu, že jde o poměrně dlouhý úsek, se můžeme domnívat, že bylo ono vypuštění textu záměrné.

	VT	Str	CT klasický	Str	CT dvojjazyčný	Str
105	<i>'Not him, sir. Too pleased with himself. Some gentlemen can't act. Too stiff.'</i> <i>'Any other woman in his life?' Colonel Melchett asked.</i> <i>'Haven't been able to find any trace of one. Of course, he's the artful kind. He'd cover his tracks. As I see it, he was just fed up with his wife.</i>		<i>„Ne, to on ne. Na to si na sobě příliš zakládá. Někteří muži nedokážou zahrát vůbec nic. Jsou na to moc kožení. Dělá to na mě dojem, že měl manželky zrovna tak po krk.</i>		<i>„On nikoli, pane. Na to je se sebou moc spokojený. Někteří gentlemani neumějí hrát. Příliš škrobený.“</i> <i>„Nějaká jiná žena v jeho životě?“ zkoušel to plukovník Melchett.</i> <i>„Nepodařilo se mi žádnou najít. On je ovšem lstivý lišák. Stopy by za sebou zametl. Já to vidím tak, že že už měl své ženy zkrátka dost.</i>	

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, do jaké míry se drží dvojjazyčná vydání knih VT oproti klasickým překladům a jak moc se od sebe tyto dva typy překladů liší. Ze samotné podstaty dvojjazyčných vydání se dá předpokládat, že překlad v nich obsažený bude VT reprodukovat věrněji než překlad klasický. To z velké části potvrdily mé analýzy.

Z mnoha hledisek je zjevné, že rozdílná funkce dvojjazyčného a klasického vydání má za důsledek silný vliv na výsledný překlad. Důkazem je tomu především způsob převodu grafických prostředků, jako jsou dvojtečky, otazníky, vykřičníky, nebo třeba kurzíva. V rámci těchto parametrů obě povídky ve dvojjazyčném vydání reprodukovaly VT věrněji než klasické překlady, což poukazuje na rozdílnost jejich funkcí.

Dalším zajímavým zjištěním je fakt, že i přestože překlad ve dvojjazyčných vydáních slouží především jako opora čtenáři, výrazně se v nich projevuje hlas překladatele. Nejedná se pouze o doslovné překlady, právě naopak. V mnoha případech se dvojjazyčné překlady projeví jako tvořivější a kreativnější, čímž se projevuje styl samotných překladatelů. Zejména v oblasti převodu nářečí s jednotlivými výrazy oba překlady nakládaly s větším citem pro cílový jazyk.

V rámci některých parametrů se však dvojjazyčné překlady projeví jako inklinující k více změnám než klasická vydání. Například hranice vět jsou ve velkém počtu posunovány v obou povídkách a v případě povídky *Cornwallská záhada* k tomu dochází častěji ve dvojjazyčném než v klasickém vydání. U povídky *Vražda krejčovským metrem* těchto změn sice vykazuje klasický překlad víc než překlad dvojjazyčný, ale u obou vydání je to velmi častý jev.

Obecně tedy z analýzy vyplývá, že ačkoliv jsou dvojjazyčné knihy překládány věrněji ke svému VT, automaticky to neznamena, že jsou ochuzeny o estetickou složku. V našem případě byli překladatelé Jiřina Zachová a Lukáš Houdek schopni splnit „podpůrnou“ funkci dvojjazyčného překladu, ale zároveň zachovat normu reprodukční a normu „uměleckosti“, stejně jako překlady klasické.

Vzhledem k tomu, že ke dvojjazyčným textům prozatím neexistuje mnoho teoretických zdrojů, nabízí se zde prostor pro další zkoumání. Je možné zjišťovat, k jakým změnám při překladu dochází v konkrétních segmentech textu, jak si překladatelé dvojjazyčných knih počínají například s idiomatickými výrazy, kulturně

specifickými prvky nebo osloveními. Tato vydání se však dají zkoumat nejen z překladatelského úhlu pohledu, ale také z pedagogického – jaký potenciál mají dvojjazyčná vydání při výuce cizích jazyků a jak přínosná ve skutečnosti jsou.

SUMMARY

Bilingual books are used by many students as a tool for them to learn how to read in a foreign language. We can assume the translation in such books is supposed to be helpful for them, to lead them and to explain stories in a bigger context. The question is, whether these kinds of translations lose their aesthetic aspect in order to keep up with their source texts, or whether they maintain an artistic value while closely following the source text.

In the theoretical part of my thesis, I briefly introduce Agatha Christie's life and work, as well as the chosen works I analysed in my work, and the lives and works of the translators of the chosen texts. I also comment on the phenomenon of bilingual books, the theory of the translator's voice and add various opinions of readers of foreign language books.

The aim of this thesis was to determine how much bilingual and classic translations differ and which one of these reproduces the original source text more faithfully. I carried out an analysis on a range of graphological and linguistic aspects, namely the number of lines on the pages of the bilingual books, the words at the end of pages in the bilingual books, dashes, italics, quotation marks, colons, semicolons, three dots, question marks, exclamation marks, sentence boundaries, foreign language in the text and dialect.

The analyses have shown that the bilingual books are more faithful to their source texts than the classic translations. The results of my analyses are explained and described in the practical part.

The most significant difference between bilingual and classic translations is in their function, which has manifested mainly through the graphological features of the texts. The bilingual publications are more precise in reproducing their source texts with respect to colons, question marks, exclamation marks and italics in comparison with the classic publications. This points to the fact that both translations have a different function and that their specific function influences the final translation.

The bilingual translations turned out to be more creative than the classic translations in many situations, mainly in the category of dialect. Here, the bilingual publications managed to preserve the same nature of speech as the source texts, whereas the classic translations did not express the dialect fully.

An area in which the bilingual translations digress from the source texts is the area of sentence boundaries. Such changes are realized in both bilingual publications and in both of them are these changes significant.

Generally, my analysis shows that bilingual translations reproduce their source texts more precisely and faithfully. Nevertheless, they are still able to retain the artistic value all translations should have.

Additionally, bilingual publications offer space for further research since there is not much theoretical background available. Parameters such as idioms, culture-specific items or addressing may be explored, as well as the utilization of bilingual books in education.

POUŽITÁ LITERATURA

FERENČÍK, Milan, 2004. *A Survey of English Stylistics*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 80-8068-263-1.

HERMANS, Theo, 1996. The Translator's Voice in Translated Narrative. *Target. International Journal of Translation Studies*. 8(1), 23–48. ISSN 0924-1884.

CHRISTIE, Agatha, 1987. *Muž v mlze: 20 detektivních povídek*. 2. vyd. Praha: Odeon. ISBN 01-013-87.

CHRISTIE, Agatha, 2007. *Rané případy Hercula Poirota*. Praha: Knižní klub. ISBN 978-80-242-1863-2.

CHRISTIE, Agatha, 2008. *Tape-Measure Murder / Vražda krejčovským metrem*. Praha: Garamond. ISBN 978-80-86955-94-0.

CHRISTIE, Agatha, 2013. *Vlastní životopis*. Praha: Knižní klub. ISBN 978-80-242-4224-8.

Index Translationum: UNESCO Culture Sector [online]. [Cit. 16.03.2020]. Dostupné z:

<http://www.unesco.org/xtrans/bsstatexp.aspx?crit1L=5&nTyp=min&topN=50>

Jirina Zachová, 2008. *Databáze knih* [online]. [Cit. 31.03.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/prekladatele/jirina-zachova-915>

Katalogy a databáze NK ČR, 2014 [online]. [Cit. 16.03.2020]. Dostupné z: <https://aleph.nkp.cz/>

Knihy v angličtině pro jazykového břídila, 2008. *Databazeknih.cz* [online]. [Cit. 13.04.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/diskuze/volna-diskuze-5/knihy-v-anglictine-pro-jazykoveho-bridila-3408/str-1>

KNITTLOVÁ, Dagmar, 2000. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0143-6.

KUFNEROVÁ, Zlata, 1994. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H. ISBN 80-85787-14-8.

LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed, 1998. *Umění překladu*. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný. ISBN 80-237-3539-x.

Michala Marková, 2008. *Databáze knih* [online]. [Cit. 31.03.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/prekladatele/michala-markova-291>

Miss Marple, 2020. *Agatha Christie: The world's best-selling author of all time – Agatha Christie* [online]. Agatha Christie Limited. [Cit. 30.03.2020] Dostupné z:

<https://www.agathachristie.com/characters/miss-marple>

MUNDAY, Jeremy, c2008. *Style and ideology in translation: Latin American writing in English*. New York: Routledge. ISBN 0415361044.

SEMINGSON, Peggy & POLE, Kathryn & TOMMERDAHL, Jodi, 2014. Using Bilingual Books to Teach Literacy Around the World. *European Scientific Journal*. ISSN 1857-7431.

SOTONA, Jiří, 2018. Michala Marková: Překladaelé obvykle nejsou vidět. Jsme schováni za knížkami. *Novinky.cz* [online]. 22. 04. [cit. 16.03.2020]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/michala-markova-prekladatele-obvykle-nejsou-videt-jsme-schovani-za-knizkami-11864>

VENUTI, Lawrence, 2004. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London and New York: Routledge. ISBN 0-203-36006-0.

VÍT, Marek, 2009. Zjednodušená četba. *Helpforenglish.cz* [online]. 02. 12. [cit. 13.04.2020]. Dostupné z: <https://www.helpforenglish.cz/article/2009112303-zjednodusena-cetba>.

Zábrana Jan, 2016. *DATABÁZE ČESKÉHO UMĚLECKÉHO PŘEKLADU PO ROCE 1945* [online]. [Cit. 16.03.2020]. Dostupné z: <http://databaze.obecprekladatelu.cz/databaze/Z/ZabranaJan.htm>.

Život. *Společnost Agathy Christie | Agatha Christie* [online]. [Cit. 16.03.2020]. Dostupné z: <http://www.agatha.cz/content/zivot>

PŘÍLOHY

METADATA	
Výchozí text	
Název	The Cornish Mystery
Autor	Agatha Christie
Rok vydání	2008
Nakladatelství	Garamond
Vydání	1.
Počet stran	28
Cílový text	
Název	Cornwallská záhada (Rané případy Hercula Poirota)
Překladatel	Michala Marková
Rok vydání	2007
Nakladatelství	Knižní klub
Vydání	1.
Počet stran	17

METADATA	
Výchozí text	
Název	The Cornish Mystery
Autor	Agatha Christie
Rok vydání	2008
Nakladatelství	Garamond
Vydání	1.
Počet stran	28
Cílový text	
Název	Cornwallská záhada (Tape-Measure Murder / Vražda krejčovským metrem)
Překladatel	Lukáš Houdek
Rok vydání	2008
Nakladatelství	Garamond
Vydání	1.
Počet stran	28

METADATA	
Výchozí text	
Název	Tape-Measure Murder
Autor	Agatha Christie
Rok vydání	2008
Nakladatelství	Garamond
Vydání	1.
Počet stran	26
Cílový text	

Název	Vražda krejčovským metrem (Muž v mlze)
Překladatel	Jan Zábrana
Rok vydání	1987
Nakladatelství	Odeon
Vydání	2.
Počet stran	16

METADATA	
Výchozí text	
Název	Tape-Measure Murder
Autor	Agatha Christie
Rok vydání	2008
Nakladatelství	Garamond
Vydání	1.
Počet stran	26
Cílový text	
Název	Vražda krejčovským metrem (Tape-Measure Murder / Vražda krejčovským metrem)
Překladatel	Jiřina Zachová
Rok vydání	2008
Nakladatelství	Garamond
Vydání	1.
Počet stran	26